

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ РІШЕНЬ У ПОДАТКОВИХ СПРАВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ СПРАВЕДЛИВОСТІ В РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩА

УДК 347.73 (4-6 ЄС)

DOI <https://doi.org/10.32782/ehrlichsjournal-2025-12.01>

ІГОР БАБІН

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри публічного права

Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Україна

ORCID: 0000-0002-6603-4380

Анотація. У статті проведено дослідження нормативного закріплення процедури застосування рішень у податкових спорах Європейського суду справедливості в Республіці Польща. Автором визначено, що рішення суду ЄС є частиною права ЄС, якого повинні дотримуватись як держави-члени, так і держави-кандидати до вступу. Після набуття статусу держави-кандидата на вступ проблема застосування рішень Суду ЄС набула актуальності для України. Аналіз досвіду вирішення цього питання державами членами, в тому числі Республікою Польща, має пришвидшити євроінтеграцію України.

Встановлено, що в Республіці Польща судова практика Європейського Суду справедливості не є самостійним джерелом права, а також відсутній окремий закон, який регулює порядок застосування та виконання рішень Суду ЄС. Це питання врегульовується спеціальними нормами галузевого законодавства. Стосовно рішень Суду ЄС у податкових справах – спеціальними нормами Податкового ордонансу. Фактично застосування рішень у податкових спорах Суду ЄС зводиться до врахування позиції Суду ЄС у разі видання загальних податкових консультацій Міністром фінансів Республіки Польща, а також для відновлення судового провадження у податкових справах. Видання загальних податкових консультацій здійснюється на підставі чинного податкового законодавства з урахуванням судової практики Конституційного Трибуналу, адміністративних судів Республіки Польща та Суду ЄС. Відновлення провадження має місце не лише внаслідок винесення судового рішення у польській справі, але навіть якщо рішення Суду ЄС у справі винесене у відповідь на запит, надісланий іншою державою-членом. Визначено, що прецедентне право Суду ЄС є однією з підстав змінити тлумачення, надані Міністром фінансів, якщо він вважає їх неправильними. У випадку прецедентного права Суду ЄС, як і у випадку рішень Конституційного трибуналу, їхній зміст означає, що Міністр фінансів повинен (а не може) змінити свої роз'яснення.

Доведено, що вплив прецедентного права Суду ЄС на податкові органи та їх тлумачення податкових норм багато в чому залежить від типу та часу прийнятого ним рішення. Таким чином, з одного боку, існує повне ігнорування податковими органами класичної практики Суду ЄС та висновків, які з неї випливають, з іншого боку, це єдиний суд, який може швидко та ефективно змінити позицію польських податкових органів.

Ключові слова: податкове право; судова практика Суду ЄС; податкові консультації; застосування права; тлумачення права; Республіка Польща.

PECULIARITIES OF THE APPLICATION OF DECISIONS IN TAX CASES OF THE EUROPEAN COURT OF JUSTICE IN THE REPUBLIC OF POLAND

UDC 347.73 (4-6 ЄС)

DOI <https://doi.org/10.32782/ehrlichsjournal-2025-12.01>

IGOR BABIN

Candidate of Legal Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Public Law

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Ukraine

ORCID: 0000-0002-6603-4380

Abstract. The article studies the regulatory consolidation of the procedure for applying decisions in tax disputes of the European Court of Justice in the Republic of Poland. The author determined that the decision of the EU Court is part of EU law, which must be complied with by both member states and candidate states

prior to accession. After acquiring the status of a candidate country for accession, the problem of applying the decisions of the Court of Justice of the EU became relevant for Ukraine. An analysis of the experience of resolving this issue by member states, including the Republic of Poland, should accelerate Ukraine's European integration.

It has been established that in the Republic of Poland the case law of the European Court of Justice is not an independent source of law, and there is also no separate law regulating the procedure for the application and enforcement of decisions of the Court of Justice of the EU. This issue is regulated by special norms of industry legislation. Regarding decisions of the Court of Justice of the EU in tax cases – special norms of the Tax Ordinance. In fact, the application of decisions in tax disputes of the Court of Justice of the EU is reduced to taking into account the position of the Court of Justice of the EU when issuing general tax consultations by the Minister of Finance of the Republic of Poland, as well as for the resumption of court proceedings in tax cases. The issuance of general tax consultations is carried out on the basis of current tax legislation, taking into account the case law of the Constitutional Tribunal, administrative courts of the Republic of Poland and the Court of Justice of the EU. The reopening of proceedings takes place not only as a result of a court decision in a Polish case, but even if the decision of the Court of Justice of the EU in the case was made in response to a request sent by another Member State. It has been determined that the case law of the Court of Justice of the EU is one of the grounds for changing the interpretations provided by the Minister of Finance if he considers them incorrect. In the case of the case law of the Court of Justice of the EU, as in the case of the decisions of the Constitutional Tribunal, their content means that the Minister of Finance must change his explanations.

It has been proven that the impact of the case law of the Court of Justice of the EU on tax authorities and their interpretation of tax rules largely depends on the type and timing of the decision made by it. Thus, on the one hand, there is a complete disregard by the tax authorities of the classical practice of the Court of Justice of the EU and the conclusions arising from it, on the other hand, this is the only court that can quickly and effectively change the position of the Polish tax authorities.

Key words: tax law; case law of the EU Court; tax consultations; application of law; interpretation of law; Republic of Poland.

Згідно з Установчими Договорами держави-члени зобов'язані поважати рішення Суду ЄС, будь-то попередні рішення чи рішення у справах про порушення. Рішення Суду ЄС є частиною “acquis”, який мають виконувати країни-кандидати до вступу. З набуттям статусу держави-кандидата у члени ЄС зазначене правило поширюється і на Україну, яка вже має суттєвий досвід застосування практики у сфері податкового права іншого авторитетного міжнародного судового органу – Європейського суду з прав людини [1], однак застосування рішень Суду ЄС має свої особливості. Вивчення досвіду інших пострадянських держав, які вже є членами ЄС, особливо країн-сусідів зі схожою економікою, менталітетом та спільною історією, має практичне значення для пришвидшення цього процесу. Такою державою, зокрема, є Республіка Польща.

Мета статті – дослідити особливості застосування рішень у податкових справах Європейського Суду справедливості в Республіці Польща для пришвидшення євроінтеграційних процесів в Україні, а саме гармонізації податкового законодавства з правом ЄС.

Вступ Республіки Польща до ЄС відбувся в 2004 році і з цього часу розпочались правові і політичні зміни щодо примату права ЄС у правовій системі цієї держави. Польські науковці поділяють цей процес на два періоди: 1) період значної зацікавленості (2004–2015 рр.); 2) період байдужості (з 2015 року) [2, р. 154]. У перший період питання зв'язку між європейським і польським правом обговорювалося радше з теоретичної точки зору [3, р. 74]. На практиці аргументації польських судів бракувало європейського обґрунтування. Найбільш помітною була невелика кількість запитів, поданих польськими судами для попереднього рішення. Ці цифри були надзвичайно низькими навіть порівняно з іншими державами-членами Центральної Європи. Це був практичний аспект принципу примату європейського права, який визнавався в теорії, але був відсутній у практиці польських судів [4, р. 15]. Другий період характеризується проведенням судової реформи, яка позбавляла судову систему багатьох атрибутів її незалежності, на що неодноразово звертав увагу Суд ЄС [5; 6], а також збільшенням кількості звернень до цієї інституції, в тому числі і в податкових справах. Відповідно до звіту «Польські податкові справи в Суді справедливості ЄС: рішення, адвокати та юридичні фірми» у 2004–2022 роках Суд ЄС виніс 72 рішення у польських податкових справах, 52 з яких були прийняті на користь платників податків [7].

Характерно, що рішення Суду ЄС не мають сили загальнозастосовної правової норми в Польщі, а місце прецедентного права Суду ЄС у процесі застосування податкового законодавства податковими органами визначається національним законодавцем у положеннях Податкового ордонансу (далі – ПО) [8]. Пошук правового регулювання у цій сфері слід починати з положень, що визначають основи діяльності податкових органів. Ключове значення в цьому відношенні має положення статті 120 ПО, відповідно до якої податкові органи діють на підставі закону (принцип верховенства права). Визначення положень податкового законодавства, прийняте законодавцем у п. 2 статті 3 ПО, посиляється на перелік джерел права, зазначений у статті 87 Конституції Республіки Польща. Внаслідок членства Польщі в ЄС принцип верховенства права, що випливає зі статті 120 ПО, також містить обов'язок діяти на основі положень права ЄС [9, р. 562]. Система джерел права ЄС включає первинне та вторинне право, яке відповідно до статті 288 Договору про функціонування ЄС становлять регламенти, директиви, рішення, рекомендації та висновки. Цей перелік не містить рішень Суду ЄС, які з формальної точки зору не є джерелом права. Тому, обмежуючись лише лінгвістичним аналізом положення статті 120 ПО, яка визначає підстави для діяльності податкових органів, ми не знайдемо прямого посилання на прецедентне право Суду ЄС, особливо якщо вона буде єдиною основою для діяльності цих органів. Проте, як вказує Д. Антонова, це не означає, що практика Суду ЄС була позбавлена законодавцем будь-якої формальної ролі в процесі застосування податкового законодавства [10, р. 14]. На етапі перевірки податковий орган не може, з огляду на статтю 120 ПО, визнати рішення Суду ЄС незалежною основою для власного рішення, однак позиція Суду ЄС, виражена в його прецедентній практиці, може визначати хід і результат його висновків.

Аналізуючи положення ПО з точки зору місця прецедентного права Суду ЄС у процесі застосування податкового законодавства податковими органами, можна виявити дві групи норм, в яких законодавець прямо посиляється на прецедентне право Суду ЄС. Перша група норм стосується повноважень Міністра фінансів, насамперед у сфері загальних роз'яснень податкового законодавства – положення статей 14, 14а та 14е ПО. Другу групу становлять положення п. 11 статті 240 та п. 2 статті 241 ПО, які регулюють питання відновлення судового провадження.

Відповідно до положень статті 14а ПО Міністр фінансів прагне забезпечити однакове застосування податкового законодавства податковими органами та органами фінансового контролю. Як один, але не єдиний інструмент для цієї мети, законодавець вказав загальні тлумачення податкового законодавства, видані Міністром фінансів, беручи до уваги прецедентне право судів і Конституційного трибуналу чи Суду ЄС. Суть загальних роз'яснень Міністра фінансів полягає в тому, що вони є заходом, спрямованим на забезпечення однакового застосування законодавства підпорядкованими йому органами.

Джерелом нормативної обов'язковості прецедентного права Суду ЄС для податкових органів у процесі застосування податкового законодавства також є стаття 14е ПО. Згідно з цим положенням, прецедентне право Суду ЄС є однією з підстав *ex officio* змінити тлумачення, надані Міністром фінансів (як загальні, так і індивідуальні тлумачення), якщо він вважає їх неправильними, беручи до уваги, зокрема, практику судів, Конституційного трибуналу або Суду ЄС. Таким чином, прецедентне право Суду ЄС кваліфікується як передумова для перевірки правильності наданого тлумачення і це положення поширює ефективність практики Суду ЄС також на окремі тлумачення у сфері оподаткування [11, р. 48]. Включене в положення статті 14е ПО посилання на практику Суду ЄС доводить, що, на думку законодавця, це не лише інструмент формування правильного тлумачення положень податкового законодавства, а й визначальний фактор його постійної перевірки. На фоні інших судових рішень, зазначених у статті 14е ПО, прецедентне право Суду ЄС має більшу ефективність у цьому відношенні. Судову практику Конституційного трибуналу, Суду ЄС та інші судові рішення не можна розглядати в одній площині. У випадку прецедентного права Суду ЄС, як і у випадку рішень Конституційного трибуналу, їхній зміст означає, що Міністр фінансів повинен (а не може) змінити свої роз'яснення [9, р. 135].

Зміст положення статті 14е ПО є досить загальним та охоплює ситуацію, коли видане роз'яснення не містить наявної прецедентної практики, коли прецедентне право з'явилося після того, як роз'яснення було видано, і коли роз'яснення, яке було правильним на дату видання, втратило свою правильність внаслідок змін у судовій практиці. Компетенція змінювати роз'яснення зберігається виключно за Міністром фінансів. У цьому випадку він діє *ex officio*, ухвалюючи рішення на основі власної оцінки

стану прецедентного права Суду ЄС. Таким чином, положення статей 14а та 14е покладають на Міністра фінансів обов'язок знати прецедентне право Суду ЄС як для цілей видання податкових роз'яснень, так і для цілей їх поточної перевірки.

Наступною групою статей, в яких законодавець вказує на прецедентне право Суду ЄС як на елемент, який може впливати на процес застосування податкового законодавства, є статті 240 та 241 ПО, які регулюють надзвичайну процедуру перевірки податкового рішення – відновлення провадження. Відповідно до п. 11 статті 240 ПО у справі, завершеній остаточним рішенням, провадження поновлюється, якщо рішення Суду ЄС впливає на зміст винесеного рішення. Умовою відновлення провадження в такому випадку є наявність подій, які відбулися після винесення рішення про закінчення провадження, але які можуть вплинути на зміст рішення, не становлячи недоліків у провадженні. Запроваджена польським законодавцем можливість відновлення провадження у зв'язку з винесенням Судом ЄС рішення, яке впливає на зміст рішення, винесеного національним судом, впливає з позиції Суду ЄС, висловленої в рішенні по справі *Kühne & Heitz* [12]. Однак польські науковці солідарні в тому, що навіть за відсутності цього положення в національному законодавстві відновлення провадження у такій справі мало б відбуватись відповідно до Регламентів ЄС, насамперед на підставі статті 10 Договору про функціонування ЄС, тобто заради зобов'язання держав-членів дотримуватися принципу співпраці [13, р. 9]. Конструкція положення статті 240 ПО має загальний характер, що слід оцінювати як обставину, яка підвищує ефективність і важливість рішень Суду ЄС як джерела перевірки рішень податкового органу у спосіб відновлення провадження. Польська національна доктрина та судова практика слушно вказують, що відновлення провадження має мати місце не лише внаслідок винесення судового рішення у польській справі, але навіть якщо рішення Суду ЄС у справі, винесене у відповідь на запитання, надіслане іншою державою-членом, показує, що Польща також порушила правила ЄС [13, р. 11].

Разом із тим вплив Суду ЄС на податкові органи та їх тлумачення податкових норм багато в чому залежить від типу та часу прийнятого ним рішення. Так зване класичне прецедентне право Суду ЄС, як правило, мало впливає на спосіб вирішення справ податковими органами. Як зазначає І. Анджеевська-Чернек, з точки зору Міністра фінансів важливі в основному нові рішення, винесені у справах проти Польщі [14, р. 132]. Тобто, з одного боку, наявне повне ігнорування податковими органами практики Суду ЄС та висновків, які з неї впливають (це стосується класичної практики Суду ЄС), з іншого боку, це єдиний суд, який може швидко та ефективно змінити позицію польських податкових органів (внаслідок деяких рішень Суду ЄС Міністр фінансів видав загальні роз'яснення, що містили тлумачення положень відповідно до позиції Суду ЄС). Наявні також непрямі ситуації, коли послідовна практика Суду ЄС, яка створювалась протягом багатьох років, спочатку залишалась абсолютно непоміченою податковими органами, а потім спричинила зміну їхнього способу розгляду податкових справ. Приклади упущення практики Суду ЄС можна побачити в численних листах податкових органів [15; 16].

Слід зазначити, що, якщо проблема багато разів аналізується Судом ЄС і з подібним ефектом польськими судами (є певна однаковість аргументації, що міститься в рішеннях польських судів і Суду ЄС), це може мати вплив на остаточну форму рішень податкового органу. Як приклад можна навести численні листи Міністра фінансів щодо можливості відрядування ПДВ із витрат, пов'язаних із залишеними інвестиціями [17]. Нині можливість відрядування ПДВ із витрат, понесених у зв'язку із залишеними інвестиціями, все ще залишається предметом запитань платників податків, але ставлення до цього питання податкових органів повністю змінилося.

Набагато цікавішим явищем, ніж ігнорування податковими органами рішень Суду ЄС, є зміна позиції податкових органів у результаті рішення, винесеного Судом ЄС. Така ситуація принаймні кілька разів траплялася в Польщі [18]. До винесення цього рішення Судом ЄС податкові органи тлумачили положення законодавства ЄС *contra legem*. Подібну зміну в позиції податкових органів можна спостерігати після того, як Суд ЄС виніс рішення у справах *Elektrownia Pątnów II sp. zoo v Dyrektor Izby Skarbowej w Poznaniu* від 12 листопада 2009 року № C-441/08 [19] або *Magoora sp. zo. o. v Dyrektor Izby Skarbowej w Krakowie* від 22 грудня 2008 року № C-414/07 [20]. Іноді після винесення рішення Суду ЄС органи влади повторюють тлумачення, яке міститься в рішенні, цитуючи його великі фрагменти [21].

У деяких випадках рішення Суду ЄС є навіть основою для запровадження податкових правил. Наприклад, Рішення у справі *Minister Finansów v Oil Trading Poland sp. z.o.o.* [22] стало підставою

для внесення відповідних змін до національного податкового законодавства щодо акцизного збору на мастила. У справі *Budimex S.A. v Minister Finansów* Суд ЄС постановив, що послуга не може вважатися виконаною, якщо її завершальним етапом є приймання робіт, під час якого можуть бути подані зауваження. Міністр фінансів у своєму загальному роз'ясненні вказав, що цим рішенням Суд ЄС скоригував судову практику, вже напрацьовану Вищим адміністративним судом та Міністерством фінансів [23]. Хорошим прикладом невідповідності національного законодавства праву ЄС є справа *Minister Finansów v MDDP sp. z o.o. Akademia Biznesu, sp. Komandytowa*, де Суд ЄС у своєму рішенні від 28 листопада 2013 року вказав, що обсяг звільнення від ПДВ для наданих навчальних послуг, передбачений Законом про ПДВ, не узгоджується з положеннями Директиви 2006/112/ЄС від 28 листопада 2006 року про спільну систему податку на додану вартість [24]. Однак, незважаючи на те, що Суд ЄС визнав положення несумісними із правом ЄС, він не розглянув питання про виправлення цієї помилки, залишивши його на розсуд національного законодавця.

Підсумовуючи вищевикладене, необхідно зазначити, що рішення Суду ЄС не мають сили загальнозастосовної правової норми в Польщі, а місце прецедентного права Суду ЄС у процесі застосування податкового законодавства податковими органами визначається національним законодавцем у положеннях Податкового ордонансу. Фактично роль прецедентного права Суду ЄС обмежується його використанням для: 1) підготовки загальних та індивідуальних роз'яснень Міністра фінансів Республіки Польща з метою забезпечення однакового застосування податкового законодавства податковими органами та органами фінансового контролю; 2) відновлення провадження у податкових справах за нововиявленими обставинами. Крім того, вплив прецедентного права Суду ЄС на податкові органи та їхнє тлумачення податкових норм багато в чому залежить від типу та часу прийнятого ним рішення. Так зване «класичне прецедентне право Суду ЄС», як правило, мало впливає на спосіб вирішення справ податковими органами. З точки зору Міністра фінансів, важливі в основному нові рішення, винесені у справах проти Польщі. Таким чином, з одного боку, наявне повне ігнорування податковими органами практики Суду ЄС та висновків, які з неї випливають (це стосується класичної практики Суду ЄС), з іншого боку, це єдиний суд, який може швидко та ефективно змінити позицію польських податкових органів (внаслідок деяких рішень Суду ЄС Міністр фінансів видав загальні роз'яснення, що містили тлумачення положень відповідно до позиції Суду ЄС).

REFERENCES

1. Babin, I. (2020). Features of the Application of the Decisions of the European Court of Human Rights by Ukrainian Courts in Tax Cases. *DANUBE*. Vol. 11, No.1, pp.75–89. <https://doi.org/10.2478/danb-2020-0005>.
2. Zoll, F., Południak-Gierz, K., Bańczyk, W. (2022). The Struggle on Implementation of the *Acquis Communautaire* into Polish Civil Code. *Nederlandsche Tijdschrift voor Burgerlijk Recht*. Nr 20. pp. 154–159.
3. Jabłoński, M., Jarosz-Żukowska, S. (2015). Kontrola konstytucyjności prawa pochodnego UE w trybie skargi konstytucyjnej i pytań prawnych. [w:] Jabłoński M., Jarosz-Żukowska S. (red.). *Zasada pierwszeństwa prawa Unii Europejskiej w praktyce działania organów władzy publicznej RP*. Wrocław. pp. 55–79.
4. Zoll, F., Południak-Gierz, K., Bańczyk, W. (2022). Pierwszeństwo prawa UE a orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego. Ostatnie zmiany w świetle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego. 37 p.
5. Case C-791/19, *Commission v Poland* [2021] ECLI:EU:C: 2021:596.
6. Case C-192/18, *Commission v Poland* [2019] ECLI:EU:C: 2019:924.
7. Polskie Sprawy Podatkowe przed TSUE: rozstrzygnięcia, pełnomocnicy i kancelarie. Retrieved from: <https://www.prawo.pl/podatki/sukcesy-w-sprawach-podatkowych-przed-tsue-polskich-pelnomocnikow,521383.html>.
8. Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa. Dz.U. z 2005 r., Nr 8, poz. 60 ze zm.
9. Adamiak, B., Borkowski, J., Mastalski, R., Zubrzycki, J. (2011). Ordynacja podatkowa. Komentarz. 1404p.
10. Antonów, D. (2011). Orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości w procesie stosowania prawa przez organy podatkowe. [w:] *Studia Finansowoprawne*. Wrocław: Prawnicza i Ekonomiczna Biblioteka Cyfrowa. Uniwersytet Wrocławski. Wydział Prawa Administracji i Ekonomii. pp. 9–25.
11. Jakubiak, T., Wojtczak, V., Zawal-Kubiak, H. (2009). Oceny prawne wyrażone w orzecznictwie a wydanie interpretacji indywidualnych. *Przegląd Podatkowy*. Nr 10. Pp. 34–51.
12. Case C-453/00, *Kühne & Heitz* [2004] ECLI:EU:C: 2004:17.
13. Brzeziński, B., Lasiński-Sulecki, K. (2009). Znaczenie orzecznictwa ETS dla polskiej praktyki podatkowej. *Przegląd Podatkowy*. Nr 11. Pp. 7–12.
14. Andrzejewska-Czernek, I. (2010). Wykładnia prawa podatkowego Unii Europejskiej dokonywana przez sądy administracyjne oraz organy administracji podatkowej. *Toruński Rocznik Podatkowy*. Pp. 89–137.
15. Pismo Dyrektora Izby Skarbowej w Warszawie z 6 lutego 2009 r., Nr IPPP2/443-1723/08-2/AZ.

16. Pismo Dyrektora Izby Skarbowej w Warszawie z 14 stycznia 2009 r., Nr IPPP1-443-1982/08- 2/MP.
17. Pismo DIS w Warszawie z 12 marca 2008 r., Nr IPPP1/443-137/08-2/SM, czy też z 7 lutego 2008 r., Nr IPPP1-443-755/07-2/MP.
18. Case C-475/07, Commission of the European Communities v Republic of Poland [2009] ECLI:EU:C: 2009:86.
19. Interpretacja ogólna Ministra Finansów z 22 lutego 2010 r., Nr PL/LM/830/14/BNJ/10/27
20. Interpretacja ogólna Ministra Finansów z 5 marca 2009 r., Nr PK4/801225/ ZAP/09/AP-291
21. Pismo DIS w Bydgoszczy z 29 września 2009 r., nr ITPP2/443-537/09/MD.
22. Case C-349/13, Minister Finansów v Oil Trading Poland sp. z o.o. [2015] ECLI:EU:C: 2015:84.
23. Interpretacja ogólna Ministra finansów z dnia 1 kwietnia 2016 r. Nr PT3.8101.41.2015.AEW.2016.AMT.141
24. Case C-319/12, Minister Finansów v MDDP sp. z o.o. Akademia Biznesu, sp. Komandytowa [2013] ECLI:EU:C: 2013:778.

ВИКОРИСТАНИ МАТЕРІАЛИ

1. Babin I. Features of the Application of the Decisions of the European Court of Human Rights by Ukrainian Courts in Tax Cases. *DANUBE*. Vol. 11, No. 1, 2020, pp.75–89. <https://doi.org/10.2478/danb-2020-0005>.
2. Zoll F., Południak-Gierz K., Bańczyk W. The Struggle on Implementation of the Acquis Communautaire into Polish Civil Code. *Nederlands Tijdschrift voor Burgerlijk Recht*. 2022. Nr 20, pp. 154–159.
3. Jabłoński M., Jarosz-Żukowska S. Kontrola konstytucyjności prawa pochodnego UE w trybie skargi konstytucyjnej i pytań prawnych. [w:] Jabłoński M., Jarosz-Żukowska S. (red.). *Zasada pierwszeństwa prawa Unii Europejskiej w praktyce działania organów władzy publicznej RP*. Wrocław. 2015, pp. 55–79.
4. Zoll F., Południak-Gierz K., Bańczyk W. Pierwszeństwo prawa UE a orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego. *Ostatnie zmiany w świetle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego*. 2022. 37 p.
5. Case C-791/19, Commission v Poland [2021] ECLI:EU:C: 2021:596.
6. Case C- C-192/18, Commission v Poland [2019] ECLI:EU:C: 2019:924.
7. Polskie Sprawy Podatkowe przed TSUE: rozstrzygnięcia, pełnomocnicy i kancelarie. Retrieved from: <https://www.prawo.pl/podatki/sukcesy-w-sprawach-podatkowych-przed-tsue-polskich-pelnomocnikow,521383.html>.
8. Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa. Dz.U. z 2005 r., Nr 8, poz. 60 ze zm.
9. Adamiak B., Borkowski J., Mastalski R., Zubrzycki J. Ordynacja podatkowa. Komentarz. 2011. 1404 p.
10. Antonów D. Orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości w procesie stosowania prawa przez organy podatkowe. [w:] *Studia Finansowoprawne*. Wrocław : Prawnicza i Ekonomiczna Biblioteka Cyfrowa. Uniwersytet Wrocławski. Wydział Prawa Administracji i Ekonomii. 2011. pp. 9–25.
11. Jakubiak T., Wojtczak V., Zawal-Kubiak H. Oceny prawne wyrażone w orzecznictwie a wydanie interpretacji indywidualnych. *Przegląd Podatkowy*. 2009. Nr 10, pp. 34–51.
12. Case C-453/00, Kühne & Heitz [2004] ECLI:EU:C: 2004:17.
13. Brzeziński B., Lasiński-Sulecki K. Znaczenie orzecznictwa ETS dla polskiej praktyki podatkowej. *Przegląd Podatkowy*. 2009. Nr 116 pp. 7–12.
14. Andrzejewska-Czernek Izabela. Wykładnia prawa podatkowego Unii Europejskiej dokonywana przez sądy administracyjne oraz organy administracji podatkowej. *Toruński Rocznik Podatkowy*. 20106 pp. 89–137.
15. Pismo Dyrektora Izby Skarbowej w Warszawie z 6 lutego 2009 r., Nr IPPP2/443-1723/08-2/AZ.
16. Pismo Dyrektora Izby Skarbowej w Warszawie z 14 stycznia 2009 r., Nr IPPP1-443-1982/08- 2/MP.
17. Pismo DIS w Warszawie z 12 marca 2008 r., Nr IPPP1/443-137/08-2/SM, czy też z 7 lutego 2008 r., Nr IPPP1-443-755/07-2/MP.
18. Case C-475/07, Commission of the European Communities v Republic of Poland [2009] ECLI:EU:C: 2009:86.
19. Interpretacja ogólna Ministra Finansów z 22 lutego 2010 r., Nr PL/LM/830/14/BNJ/10/27.
20. Interpretacja ogólna Ministra Finansów z 5 marca 2009 r., Nr PK4/801225/ ZAP/09/AP-291.
21. Pismo DIS w Bydgoszczy z 29 września 2009 r., Nr ITPP2/443-537/09/MD.
22. Case C-349/13, Minister Finansów v Oil Trading Poland sp. z o.o. [2015] ECLI:EU:C: 2015:84.
23. Interpretacja ogólna Ministra finansów z dnia 1 kwietnia 2016 r. Nr PT3.8101.41.2015.AEW.2016.AMT.141.
24. Case C-319/12, Minister Finansów v MDDP sp. z o.o. Akademia Biznesu, sp. Komandytowa [2013] ECLI:EU:C: 2013:778.